

EcoHodos: екобогословие, миссия и лидерство: Сборник статей / ред. А. Негров, А. Малов. Wheaton: Hodos Institute, 2021. 364 с.

У зв'язку з вибухом атомної бомби в японському Наґасакі 1945 р., а також через інші техногенні аварії, які стаються на планеті Земля внаслідок науково-технічної та господарської діяльності людини, з'явилися нові напрямки точних наук, зокрема такі, як екологія, доквіллезнавство, техноекологія, геоекологія тощо, які вивчають шляхи подолання шкідливого впливу забрудненого середовища на життя людини. Проте в наукових середовищах точних наук досить швидко дійшли висновку, що проблему глобальної екологічної катастрофи неможливо вирішити лише за допомогою емпіричних досліджень, винаходів та інновацій. Проблема планетарного масштабу можна вирішити, тільки об'єднавши зусилля з іншими ділянками наук, таких як соціальна екологія, філософія, соціологія, а також історія та богослов'я, оскільки швидке забруднення довкілля та скорочення невідновлювальних енергоресурсів має шкідливий вплив не лише на фізичний вимір людини та її природного середовища, а й на соціальну, психологічну та духовну сфери людини. Відтак, починаючи з 50–60-х років ХХ століття, почали виникати нові напрямки у цій царині: екофілософія, екологічна етика та екобогослов'я, а провідні богослови та лідери великих Церков на Заході стали аналізувати й озвучувати екологічні спонуки та ініціювати великі дослідницькі програми екобогословського характеру, щоб запросити все людство до так званого *екологічного навернення*, яке мало би сприяти підвищенню екологічної свідомості людей, стати основою виховання шанобливого ставлення до всього Божого творіння, яким є планета Земля, та, зрештою, націлювати на зміну їхнього способу життя у бік такого, яке відповідало би сталому розвитку світової економіки і людської цивілізації.

У цьому контексті треба із сумом визнати, що, хоч у міжнародному науковому світі щороку виходять сотні нових досліджень з екобогослов'я, у російськомовному (та й україномовному) науковому полі їх майже немає. Окрім збірки статей під назвою «Экоотеология» за редакцією Девіда Г. Голмана, виданої в Москві 1997 року, та книжки «Экоотеология: Темы из газеты “Grassroots”» Ендрю Ратанія Мукарія, що вийшла 2020 року, годі знайти інші дослідження на запропоновану тематику. Зважаючи на це, надзвичайно цінною є нова збірка статей «EcoHodos: екобогословие, миссия и лидерство», яку підготував Олександр Малов із командою наукових працівників Інституту дослідження лідерства «Годос» (Санкт-Петербург). Метою збірника є познайомити читачів із поглядом на стосунки між людиною, природою і Творцем із перспективи світового протестантизму і того, що автори публікованих статей називають перспективою євангельських християн Євразії.

Сам Олександр Малов влучно й багатогранно підсумовує розвиток екобогослов'я кінця ХХ і початку ХХІ ст. та з Олексієм Беловим використовує, з одного боку, соціологічну методологію, а з іншого – герменевтику Карла Барта, щоби з'ясувати, що сучасним євангельським християнам Євразії притаманні підозріливість до проблеми захисту природи, а також подекуди модерністське й позитивістське ставлення до цього питання. Водночас ці автори демонструють, що євангельські християни відкриті пізнавати й цінувати внутрішню значущість світу, який здатний власною мовою світу розповідати про свого Творця та разом із людиною прославляти Його. Особливо цінною є історична довідка Володимира Попова про діяльність і вчення російських протестантських протоекологів ХІХ століття, а саме Дея Мазаєва, Івана Проханова та Василя Павлова. Леонід Куканов і Богдан Деркач пропонують детальні біблійні коментарі до старозавітних та новозавітних текстів, які розкривають глибинні сенси Божого задуму щодо людини в її нерозривному зв'язку з природою. Статті Дейва Буклеса та Джанель Каррі розкривають сучасні екологічні починання в лоні Протестантських Церков. Зокрема, вони описують ініціативи Лозаннської глобальної консультації та Кейптаунські угоди, які запрошують до глибинного переосмислення проблем охорони природи та етики праці. Джанель Каррі пропонує конкретні приклади співпраці між природоохоронними організаціями і прибутковими підприємствами й показує, що можна досягати гармонії та плідної співпраці між ними, а не лише взаємозаперечення і протистояння. У своїх статтях про місіонерство Андрій Мелешко та Едвард Р. Браун демонструють, що Божа місія у світі ґрунтується на принципі побудови і відновлення стосунків, які охоплюють не лише стосунки між Богом і людиною, а й стосунок Бога до цілого сотвореного світу. Семюель Чю проводить паралель між глобальною екологічною кризою і пандемією COVID-19, а Артем Перков описує трансформацію поколінь та окремо аналізує сучасне молоде покоління Z, якому, може, й не притаманна глибинна релігійність, але яке трепетно переживає за збереження довкілля.

Без сумніву, ця збірка статей стане не просто цікавим читивом для тих, хто цікавиться новими напрямками в царинах екології та протестантського богослов'я, а й стимулом до того, що ми називаємо екологічним наверненням, тобто до зміни мислення, поведінки та кристалізації нових еклезіологічних, соціальних, економічних і навіть політичних форм, які повернули б гармонію у стосунки між людиною, Богом і сотвореним світом.

Олег Кіндій

PhD, доктор богослов'я,

доцент кафедри богослов'я,

Український католицький університет, Львів, Україна